

Pretiu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu
7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu
la casa cu 1 fl. mai multu pe
anu; — trimisu cu post'a in
laintulu monarchiei pe 1 anu
intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. —
In strainatate pe 1 anu 10 fl. seu
22 franci, pe 6 luni 5 fl. seu 11
franci. — Numeri singuratici se
dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu V.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie seu linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare câte 7 cr., la a doua si
a treia câte 6 cr. v. a. si preste
aceea 30 cr. de timbru la tesau-
rulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face
in modulu celu mai usioru prin
assemnatiunile postei statului, a-
dressate de a dreptulu la Redactiu-
nea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 57.

— Sibiu, Mercuri 21/2 Augustu. —

1882.

Telegramu către diariulu „Observatoriulu“.

Dev'a, 31 Iuliu, 6 ore postmeridiane.
Principele de coróna archiducele Rudolffu cu
consort'a sa archiduces'a Stefani'a au sositu in
30 Iuliu la comun'a Santa-Maria. A primitu si
deputatiunea locuitorilor romani din acestu co-
mitatu. Din partea conducatoriului deputatiunei,
advocatulu dr. Petcu, In. Sa fu intimpinatu si fe-
licitatu de buna venire romanesce. Principele a
respunsu cu afabilitate: „Am venitu la dni'avóstra
pentru câteva dile; speru că voiu petrece bine.“
Timpulu a fostu prea frumosu.*)

Scólele in Romani'a.

(Urmare si fine).

Scólele secundare de fete sunt, de siguru, si
ele in progressu asupra a ce erau acum doi ani.
Dar ele numera abea de ieri, de alalta-ieri; nu
voiu vorbi dar de ele. Câte-va cuvinte inse despre
invetiamentulu nostru classicu.

E de prisosu se constatu si eu dupa frumósele
si consciinciosele raporturi ale comisiunilor esami-
natóre din anulu trecut si dupa constatarile acelorasi
comisiuni din anulu acesta, e de prisosu, dicemu,
a constata scaderile destulu de numeróse de cari
sufere multe din gimnasiile si liceele nóstre; candu
dvóstra, dloru membri ai consiliului permanente,
veti fi cercetatu raporturile comisiunilor esami-
natóre, nu veti mai esitá, cá desfiintiatulu consiliu,
de a propune energice mesuri pentru indreptarea
invetiamentulu secundaru, prin imbunatatirea atátu
de dorita a tutulu factorilor sei constitutivi.
Acum cá parlamentulu ne a datu mai multe milióne
pentru primulu rindu de constructiuni de locale de
scoli secundare, este graba se ne ocupamu si de
ceilalti factori importanti cá: personalulu didacticu,
programele, cartile, metodele (viui aplause.)

Despre metode imi spuneti, dloru membri, cá
avemu a ne laudá cu imbunatirea lor. Eu mar-
turescu cá însu'mi cunoscu professori de gimnasii
si de licee cari ar face onóre ori-carei tieri. Dara
sunt ore asemenea professori in numeru convèrsi-
toru? (aplause.)

Si apoi declaru sinceru, cá chiaru deca toti
amu fi in posesiune de cele mai bune metode,
atátu totu nu m'ar satisface! Este si o alta
datoria calitate pe care me simtu a o cere dela in-
vetiatori, pentru cá eu credu cá este mai de pretiu
de câtu ori care alta.

Nu este contestatiune, repetu, metoda de pre-
dare distinge invetiatoriulu bunu de celu nepropriu
la professoratu. Acea classa si acea scóla realisédia
cele mai mari progresse in instructiune, care
numera invetiatorii cei mai cu bune cunoscintie
didactice. Cu tóte acestea eu nu credu cá meritulu
invetiatorulu este a se aprecia numai si numai pe
nivele cunoscintieloru ce, gratie metodeloru, scie a
da clasei sale. Nu, scopulu scólei nu este numai
atátu: scolarulu trebuie se afe in scóla nu numai
unu invetiatoru de carte, ci si unu educatoru, adica
unu conducatoru la perfectiunea morala. Convin-
gere a ce am Inaltu Prea Sfinte Parinte, cá acésta
e si credinti'a celor mai multi membri din corpulu
invetiatoru, m'a autorisatu a ve rugá se presiedati
serbarea de adi. Nu voiu micsiorá Inaltu Prea
Sfinte, nici unu minutu meritulu silintieloru ce isi

*) Multiamita fratiésca pentru acestu telegramu.
Ne veti indatorá pe noi si pe totu publiculu nostru ci-
titoriu din trei tieri, daca domni'avóstra cei din Dev'a,
Hatiegu si — la timpulu seu — din Hunedór'a, veti
binevoi a continuá cu informatiuni prin posta. In casuri
cum este acesta isi au locu si detaliurile, fara cá dis-
cretiunea se fia perduta unu minutu din vedere. Cati
archierei au fostu la primire? Cati au mai fostu? Intr'
aceea: Bravo fratiloru Deveni! Red.

dá omenirea in dilele nóstre, cá prin desvoltarea
sciintieloru se isi imbunatátiesca din ce in cei mai
multu conditiunile fisice ale vietiei, dara convingerea
mea este, cá acésta este numai midiloculu éra nu
scopulu vietiei, care scopu, repetu, cauta se fia
imbunatatirea sufletésca, perfectiunea morale, in
cerculu nationalu mai ántaiu si apoi largindu
cerculu acesta, cá veriga a marelui cercu umanitaru
(aplause.)

Bun'a stare materiala pe bas'a sciintiei datóre
sunt scólele nóstre de a o asicuré Romanimei, nu-
mai se nu uitamu cá acésta, fara desvoltarea in
paralelu si a educatiunei, mai adesea, cum dice
unu autoru „inmultiesce apetiturile, atítia poftele,
dà erórei si pasiuniloru puteri pe care nimica nu
mai este in stare se le continá si devinu ast-felu
pericolu imensu socialu“ (scomotóse aplause.) De
aceea, inca o data, se cere scólei nu numai in-
structiune, ci si educatiune.

Insemnateea rolului invetiatoriului, din re-
spectulu educatiunei, o au negatu unii, o scimu,
dicendu cá acestu rol este alu parintiloru. Suntemu
inse, de ar fi asia, intr'unu cercu viciosu, din
care natiunea romana nu ar esi de locu (ascigata:
parintii nu sciu, dicese, toti, sa faca educatiunea
copiiloru lor si professorii nu voru s'o faca,
lasand'o pe séma parintiloru. Este invederatu, cá
scolarii, deveniti mai tardiu si ei parinti, voru fi
totu atáta de improprii de a educa nouile gene-
ratiuni (aplause.) Nu asia se procedea in trecut.

Ori câtu va fi fostu de nesuficienta educatiunea
ce parintii romani din scoli anteriori insinuan copii-
loru lor, ea se manifestá prin unele sentimente
traditionale, daca nu si consciente, ea se resumá
in unile modalitati cari constituiau urbanitatea,
poleirea sociala din timpu. La renascerea nóstra
din acestu secolu, scól'a nu s'a marginitu a vul-
garisa sciintia. Lazarii, Asachii, Cichindeli, Eliadii
au devenitu si educatori nationali. Acestia facura
cá copiil romani, de ori-ce trépta a societatiei,
deprindeau se fia modesti, reverentiosi cu cei mai
betrani, totu atáta de bine crescuti câtu si de
invetiati.

Nu acei primi apostoli ai culturei nationale
ar fi disu in o lectiune de gramatica latina la
gimnasii: „Credo Deum non esse“ (vii aplause), si
nu ei ar fi sustinutu in clasele liceale, in numele
a nu sciu ce filosofie, cá sufletulu sta in cutare
parte a creerului omenescu (aplause.) Dar, dnii
mei, nu mi-am propusu inse a insira aci erorile
in cari, unii din noi au caditu din respectulu
educatiunei tinerimei; me marginescu la atátu pentru
asta-di, cu atátu mai multu cá unanimele dvóstra
aplause imi spunu cá apretiatu cestiunea cá si
mine. Si tocmai onoratórea acésta adesiune me
indémna inca a nu nega, cá de mai multu timpu
se aude in giurulu nostru facendu-se constatarea,
negresitu esagerata, cá scolarii din unele scoli,
dela clasele unora din professori, nu mai sunt cá
alta data: modesti, reverentiosi, bine crescuti, si
mai alesu cá au perdutu ori-ce simtiu alu respectu-
lui. Pe unde treceau scolarii lui Lazaru, ai lui
Asachi loculu resuná de simtiri romanesci,
de idei frumóse (aplause.) Óre de s'ar permite
muriloru unoru scoli ce dicu, chiaru muri-
loru acestei sali, se graiasca despre trecerea pe
aci a unoru clase liceali, cu ocaziunea exameniloru,
ce ne aru spune? (aplause.)

Ori-cátu de nedrépta ar fi acusatatiunea acésta,
ea nu ne póte lasá indiferinti, cá-ci de totu ce
este reu in scóla, noi, invetiatorii, mai ántaiu,
vomu avea se patimimu si se intimpinamu piedici
neinvinse, chiaru in predarea materiiloru de in-
vetiamentu.

Cum putemu inse remediá la reu? Cum
putemu introduce in ánim'a nouiloru generatiuni
respectulu pentru autoritate, pentru parinti, pentru
versta, pentru invetiatori, pentru meritu?

Cea mai buna lectiune educativa o primesce

scolarulu nu din catechisme morale, nici din nu
sciu ce cursuri de etica. „Invetiatoriulu“ cu modulu
lui de a fi, d'a grai, d'a se purtá in classa si
afara din classa presinta scolarulu lectiunea de
educatiune cea mai neuitata si care mai adancu
se sapa in ánim'a copilului. Unde invetiatoriulu isi
face detori'a de educatoru, deplina, afirmamu cá
acolo nu se intalnescu in societate scolari de aceia
cari prin modulu lor de a fi, ne sunt tuturora o
causa de intristaciune, ori câtu n'amu fi „laudatores
tempores acti.“ (viui aplause.)

Scól'a, mai pre susu de tóte, nu trebuie se
imputinedie respectulu, autoritatea paterna. Cum
póte sdrunciná invetiatoriulu acestu respectu? Candu
elu a criticatu, ba a luat in batae de jocu, in
classa inaintea fiului scolaru, pe parintele lui, pe
rudele acestuia, din cauza de esemplu de neunire
la vederi politice cu invetiatoriulu. Dar de candu
scól'a nóstra are alta missiune politica de câtu
aceea de a fi scóla romana? (lungi aplause.)

Scól'a reu condusa de invetiatoru este in
stare a darámá si respectulu către autoritate, către
mai betrani, către mai mari, către invetiatori,
câte barbatii de merit. De sicuru, numai cá
esceptiune se potu aretá in corpulu professoralu
juni invetiatori, criticandu inaintea scolariloru, in
termini departe d'a fi alesi si respectuosi, pe
autoritatile constituite, pe invetiatori, colegi mai in
versta si chiaru pe barbatii cari au lucratu in
tier'a acésta.

Si asemenea procedere a unoru invetiatori,
ei si-o justifica dicendu: Au nu avemu inscrise in
constitutiune libertatile de cugetare, de pressa, de
cultu, etc.?

Ei! éca, acésta ar fi bine se nu mai fia pe
viitoru, nici cá esceptiune, daca tînemu se nu in-
telnimu din ce in ce mai numerosi, de acele tipuri
de scolari, cari in loculu mantinutei modeste se
inbraca la ultima moda, cari in loculu ániei pline
de ingenuitate si de frumóse ilusiuni, oferu spirite
seci seu sceptice, cari la 20 ani sunt betrani de
80 ani! Óre in faci'a unoru asemenea nenorociti
copii, nu cum-va cutare scóla, ori cutare professoru
ar avea a'si imputá ceva macaru? Óre acei
scolari cari in numele „egalitatiei“ au isgonitu din
ánim'a lor respectulu pentru statu, pentru superiori,
pentru ómenii de merit, si cari pretindu a sci
tóte, pentru cá puçinu au invetiatu, cari au despre
tóte lucrurile doctrine nestramutate si sunt capabili
se disertadie de tóte „de omni re scibili et de
quibusdam aliis.“ (viui aplause), ore acesti scolari
nu au pe ici colea — cum eu însu'mi sunt fericitu
a constata — numai o esceptiune? — La ada-
postulu inamovibilitatei si suptu cuventu cá servimu
libertatile constitutionale, invetiatoriulu nu trebue
a se face directu agentu de lupta dilnica, cá-ci
jurnalulu dascalului va avea a'si imputá nascerea
„elevulu politicianu.“ Cá si jurnalulu de polemica
macra, fara principii solide ale invetiatorulu seu,
elevulu politicianu este de tóte colorile. Acésta
insemnédia cá elu nu mai are respectu de nimicu
si pentru nimeni in acésta tíera. Prestigiulu
meritului? Prestigiulu verstei? Prestigiulu autori-
tatiei? Dar ce au a face tóte aceste prestigii
cu libertatea cutare si cu egalitatea cutare? (re-
petate aplause.)

De buna séma si invetiatoriului, sunt asicurate
asemenea drepturi politice pe cari le are ori-ce
cetatanu. Nimeni nu ar putea impedicá legal-
minte pe professore de a fi de cutare seu cutare
partita politica; este inse o limita care o indica
logic'a, bunulu simtiu, educatiunea, limita peste care
unu professoru cá si unu servitoru alu altarului,
nu póte pasi fara mari prejudicii ale profesiunei ce
esercita in sinulu societatiei. Nu'mi permitu a
indica, dloru, asta-di, acea limita, cá-ci ar fi a
ve confundá pe toti cu esceptiunile regretabile, cu
parintii morali ai acelor scolari „nilitati sgomo-
tóse,“ cari, dupa pild'a invetiatoriloru lor, credu

a'si deschide mai lesne cale in societate prin desfreu, prin suficientia . . . (aplaude.) Nu mi se va mai face, speru, de acei cari me cunosc, nedreptatea d'a se presupune că pledesu aci in favoarea unui interescu alu meu : eu me interessedi de institutiunile năstre de invetiamentu, de directiunea ce se dă acestuia, éra nu de aceea ce este mie la indemăna. N'am uitatu unu singuru minutu că mănă potu se fiu in alta positiune de cătu in cea de asta-di, si cu tôte acestea eu repudiesu arme de asemenea felu, nepreferindu triumfulu momentanu la acelu alu culturai sanetose a natiunii (aplaude.)

Da, dloru professori, numai caus'a desinteressata a scôlei romane, me face a ve vorbi cu graiulu celu deschisu si limpede alu ânimei !

Da, copiii mei, asta-di candu aveti a primi din mâinile I. P. S. S. Mitropolitului, capu alu bisericii nationale, corône resplatitôre ale silintieloru văstre la invetiatura, in numele M. S. Regelui, impeditu d'a veni aci de griji mai mari de cătu ale serbarii de fația ; da, copii mei, ascultati vocea unui vechiu amicu alu vostru : cereti tutuloru dascalilor vostri de adi inainte nu numai carte, ci si multa educatiune. Amesuratu cum mintea văstra se destépta la frumosele loru lectiuni, ânim'a văstra formiedie-se, imbogatiésca-se de acele simtiminte religiose, morale, nationale, cari in definitiv sunt singurele tôte neinstrainate ale năstre in lupt'a grea a vietii (lungi aplause.) Intre acele simtiminte nu pôte se nu stea la loculu ântaiu, iubirea de tiéra. Acelei iubiri sadite in ânima năstra a tutuloru, propunu, terminându acestu respunsu alu meu la discursulu dloru membri ai consiliului permanente de instructiune, se se radice o intreita urare : urare pentru marele protectoru alu scôlei romane M. S. Carolu I, Regele Romaniei ! (viui aplause.) Urare pentru M. S. Regin'a Elisaveta. Daca interessele sanetatie se atātu de scumpa nouă, o retinu afara din capitala, ânim'a ei iubitoru de copii este cu noi. Ea nu v'a uitatu si pentru voi a scrisu frumosele povesti ale „Pelesului,“ (viui aplause), carte care vi se va dá cá premiu, carte in care veti află traditiunile muntilor nostri si atâtea frumose lectiuni ale stramosiloru romani (repetate aplause.)

A trei'a urare a năstra fia, dloru, traiésca scól'a romana !

Caletori'a In. Sale Archiducelui principe de corónă.

In ôrele din urma, pre candu este se apara acestu Nr., primimu cele mai interessante sciri despre acea caletoria in Transilvani'a. Ea semenă mai multu cá unu triumfu pe la tôte statiunile, mai alesu inse la Alb'a-Juli'a, Piski si mai pre susu de tôte la statiunile Sub-cetate aprôpe de Hatiegu, apoi in Sta-Maria. Mai multe momente semnificative. Vom reveni la ele. Astadi facemu locu oratiunei cu care fû salutat In. Sa de cătra dr. Petco in numele deputatiunei romane :

Altetia Văstra ces. regésca !

Serenissime Domnule Archiduce si Principe de Corónă !

Inalt'a gratia, carei a Ti binevoitu a ne face partasi, cercetandu locurile năstre de classicitate antica, a împlutu de bucurie ânimele năstre ale Romaniloru, locuitori in mare majoritate, si cei mai vechi, ai acestui comitatu.

Din acésta fericita ocaziune, venimu si noi se depunemu omagie si felicitarile năstre sincere si adicte, cătra persón'a Altetiei Văstre ces. reg. cá tributulu totudeauna sinceru adusu de cătra Romani, Augustei case domnitôre dela carea descindeti.

Totu-o data suntemu datori consciintiei năstre a esprima marea năstra convictiune, cá unu bunu auguru, venirea Aletiei Văstre in acestea parti, ne face a crede, că si noi Romanii ne vomu bucură de multumire deplina, cá patri'a năstra se fia adevératu fericita.

Fiulu unui mare cesare si rege, fiitoriu Domnitoriu augustu, fi-Ti incredintiati despre alipirea năstra cătra Tronulu Maiestaticului Vostu Parinte, si primiti omagialile năstre urari de „Bine a-ti venit !“

Multumirea si bucuria năstra cresce si se potentiadia, candu alaturea cu Altetia Văstra avemu fericirea de a bineventa si pe prea inalt'a Văstra Consórta, cu carea din preuna spre marirea si splendôrea Augustei Case Domnitôre, si pentru fericirea patriei, se trairi multi ani in fericire !!

Deputatiunea poporatiunei romane din comitatulu Huniadórei.

La statiunea Teiusiu Archiducele Rudolfulu a fostu salutat de buna venire de cătra esc. sa

domnulu mitropolitu Joanu Vancea dela Blasiu. Totu la Teiusiu esise spre intimpinare si vice-prefectulu J. Csato dela comitatulu Albei (Aiudu) cum si multime de ômeni din comunele apropiate.

Inca odata regaliile si 120 de milióne.

Diarele oficióse unguresci lucra si in cestiunea regaliiloru cá si cum le-ai descantă : Bourelu bourelu, scôte corne de vitielu, se te duci in Valea-rea, se te 'njuge lelea mea.

Melcii sau pe moldovenesce culbecii, buni de mancatu numai in paresimi, dupace dă érb'a primaverei, esu din casuliile loru si pléca in catrău ii duce instinctulu loru, inse totudeauna cu cornisioarele cele fine inainte, pipaîndu ôresicum cá se nu dea de obstacule ; indata inse ce simtu vreunu obiectu in calea loru, isi ascundu cornele molcutie, si se retragu la momentu in casuli'a, in scoic'a loru. In acelu stadiu alu vietiei loru noi ardelenii numimu melculu bourelu.

Intocma asia facu si guvernele in casuri nenumerate, candu isi propunu a realisă vreunu planu alu loru. Mai ântaiu dau ordinu secretu la nisce agenti din cei mai rafinati, sau cum le dicu romanii cu espressioni drastica, beliti de pe draculu, cá se scôtia in publicu faime, că cutare guvernulu ar voi cutare lucru, asia si pe din colo. In secolulu nostru se folosescu minunatu de bine de câte unu diariu, care nu trebue se fia totudeauna oficiosu, ci adesea le vine multu mai placutu, daca potu pacali pe vreunu diariu din opozitiune seducându'l, cá elu mai ântaiu se publice o scire sau falsa, sau scôsa inadinsu de proba, cá si cornele de bourelu. Daca guvernele afla că sau tóta poporatiunea, sau inca mai multu, promise scirea cu placere, atunci elu isi sucscece mustatiile si merge inainte ; daca nu, deminte scirea in oficiósele sale si isi contrage cornele pâna cine scie candu.

Curatu asia se întemplă si astadata cu cestiunea regaliiloru. Aceea trebue regulata cu orice pretiu, că-ci vedeti dvôstra ômeni buni, domnii si domnisorii, dómnele si domnisioarele au éra si trebuintia imperativa de bani fôrte multi, de 120 milióne si daca s'ar potea, de indiecitu atâtea, adeca unu miliardu si dône sute milióne. Apoi ôre bine e, frumosu este, cá se lasati dvôstra pe domnii dv. in lipsa de bani, de femei, de cartiaria, de caletorii in strainatate, de luculu celu mai rafinatu ? De ce se ne pastramu pe sam'a năstra mai multu, decâtu bani de contributiune, de caciula si de opinci ?

Press'a gubernamentală cá de diece dile incóce a cercatu marea cu degetulu dicându numai, cá se cere unu imprumutu de 120 milióne cá se fia desdaunata aristocrati'a pentru monopolulu regaliiloru. Ei observara că acea placinta nu place si că nu voiesce se guste din ea nimeni, din cauza că statulu este innecatu si pâna acuma in datorii enorme ; asia mai esira cu alte planuri spunendu, că dupa datele statistice adunate in cursulu aniloru de cătra guvernulu, numai la rescumperarea cârciumaritului s'aru fi cerutu pâna mai antierti 185 de milióne, cá inse câteva mii de comune s'au invoitu cu boierii si au rescumperatu acelu monopolu, care cum s'au ajunsu la tergu ; destulu cá sum'a totala a rescumperarei de buna voia face pâna acuma la 75 de milióne florini. Asia aru mai remanea cârciume de rescumperatu pâna la sum'a de 110 mil., éra 10 milióne aru merge pe alte monopóle, sau cine mai scie pe ce „operatiuni finantiali“, la care ne fiindu noi jidovi, ci numai romani curati, marturisimu cá nu ne pricepemu la ele nici pe cătu se pricepu angliei, grecii, armenii. Fôrte reu ; dara este asia, romanulu nu scie papă milióne, si nici sute de mii.

Dara acuma gubernamentaliu dicu si ei, cá statulu se nu se mai incarca cu datorii ; aristocrati'a inse totu se mai fia scôsa odata din glodu, inse cum ? Éca asia, cá se se afle câteva consortiuri, câteva banci, adeca speculanti, se numere boieriloru acelea 120 milióne, éra apoi se ia aceleasi banci tôte cârciumele si celelalte monopóle de hipoteca, se le dea totu ele in arenda pe o serie celu puçinu de vreo 42 de ani, pâna se va amortisă capitalulu intregu si numai dupa aceea obiectele se tréca in proprietatea comuneloru.

Acésta dara ar fi a dáu'a modalitate recomandata de parintii patriei si — precum vede ori-cine, multu mai afurisita decâtu cea de antaiu.

Au se o patia comunele ; locuitorii voru deveni fripti si ferti, spoliati pâna la piele ; dupa aceea éca Dobrogea si mai alesu Americ'a.

Noi nu vomu dice că comunele din Ungari'a si Transilvani'a nu aru avea lipsa de tutoratu, de

supraveghiare aspra pâna la unu gradu ôre-care, si inca nu numai comunele rurale, ci si cele mai mari, urbane. Acelu tutoratu se motivédia prea de ajunsu, cu necurmatele dilapidari, defraudari, facere de spese ôrbe, stracurare de mii si dieci de mii pintre degetele mai multora, precum se pôte convinge ori-cine din deseale sciri ce se publica in acésta materia si din actele tribunaleloru criminali. Nu vomu sustinea nici teori'a, dupa care comerçulu cu beuturi betive se fia cu totul liberu ; voimu cá monopolulu beuturiloru se tréca dela familii singuratece la comune ; daca inse rescumperarea se va face asia, cá comunele se fia innecate in datorii pe dieci de ani in grati'a feudaliloru, atunci mai bine se remana totu acestia patroni ai toturoru betiviloru pentru totudeauna. Asia cum voru plutocratii uniti cu aristocratiu, nu va merge fara sigur'a ruina a miiloru de comune.

De ce se nu rescumpe si celelalte comune ele insele de buna voia monopolulu, atunci candu le va dá man'a si cum se voru ajunge cu domnii feudali, éra organele gubernamentali numai se privighiadie, cá se nu se faca hotii si asupriri.

Parisu, 15 Iuliu 1882.

„Fête Nationale“ din 14 Iuliu 1882.

Aniversarea dilei de 14 Iuliu 1882 e chiamata, cu dreptu cuventu, se fia cea mai mare di de serbatôre a Franciei ; ea introduce o era nouă in istori'a ei. Dupa atâti seculi de prejudetie ôrbe, in cari se facea diferintia intre omu si omu, dandu unuia totul, éra celuilaltu ne lasandu nimica, nici chiaru demnitatea-i de omu, eră naturalu cá se sosésca in fine dio'a de 14 Iuliu : dio'a Judecatii. Ea a sositu, si resbunarea omenésca, condusa de furi'a ce'i insufla convictiunea unui scopu sacru, procede la oper'a sa. Precum dice iubitul nostru poetu rege Alexandri :

„ . . . E teribila 'n mania,
Cându braçulu ei liberatoriu
Lovesce in crud'a tirania
Si lupta pentru-a ei onoru.“

In puçine momente Bastil'a érá distrusa. Dara din ruinele acelu muri innegrati de crimele timpiloru trecuti, se inaltia Geniulu salvatoru alu Franciei ; elu invita pe fiii sei la impacare fratiésca si ânimele, de si cu incetulu, de si prin mari sacrificii, incepu se se intieléga. De aci incolo 14 Iuliu e inscrisu cu litere nesterse in memori'a fiacarui bunu patriotu, cá eternu esemplu alu justitiei divine.

Unu evenimentu istoricu atātu de grandiosu, cá inaugurarea revolutiunei franceze, 'ia lipsitu o serbare aniversaria, cuvenita insemnatatii lui. Acésta serbare érá inse imposibila, candu fluctuatiunile pasiuniloru nu erau inca sigure de viforu, care potea se reincépa oper'a s'a distructiva la fia-care momentu.

Inse multe fapte demne si nedemne au trebuitu se inavutiésca anelele acestei tieri, pâna ce scopulu ei urmaritu cu atâtea sacrificii, a fostu rémuneratu cu succesulu doritu. „Fête Nationale“ e de unu datu de totu recentu. Sunt numai 3 ani cá acésta festivitate fû celebrata pentru prim'a ôra. Deci, precum se vede, acésta serbare e o nouă victoria a Geniului Franciei republicane, victoria de siguru din cele mai frumose. Caracterulu ei generalu, zelulu, cu care fiacare cetatiénu isi depune partea sa spre ridicarea solemnitatiloru, sunt probe destulu de convingătorie despre adenc'a inradacinare, ce prinsese ideile liberale in sinulu întregi natiuni. Ací inse trebue se constatau, că autoritatile politice, de instructiune etc. au avutu unu rol eminentu in mantinerea spiritului generatiunei noué in directiunea cuvenita. Nu e o proclamatiune, nu o carte destinata invetiamentului publicu, unde se nu fia dechiaratu susu si tare, ceea ce trebuia se stea ascunsu in afundulu ânimiloru in decursulu atâtoru seculi : condamnarea puterei absolute. Intr'o carte de istoria pentru scôlele primarie, intre altele cetisem si urmatóriele passagie : „Le maréchal de Villeroi, montrant un jour au jeune Louis XV de la terrasse des Tuilleries le jardin rempli d'une foule immense, prononçait ces paroles : Voyez, mon maître, voyez tout ce peuple, cette affluence, tout cela est à Vous !“ Apoi autorulu G. Duruy adaoge : „Nous ne pouvons plus comprendre ce langage, il nous étonne, il nous irrite . . .“ etc. Repetu, cá tôte aceste sunt scrise pentru baieti de 8—10 ani, cari le citescu si recitescu, si le invétia de-a rostulu ; copilulu devine barbatu, éra barbatulu e déjà republicanu. Dara se lasamu citatiunile, cari ne-aru duce prea departe, si se vedemu cum au serbatu francesii „Fête Nationale“ din anulu acesta.

Inaugurarea noului „Hôtel de Ville“ care a fost ars pe timpul Comunei, si acum s'a reconstruit dupa planul vechiu, s'a ficsat pe 13 Iuliu; ea a servit prin urmare de o démna introducerea la serbarea din dio'a urmatória.

List'a invitatilor la banchetul dat de consiliul municipal in noulu seu edificiu, ne ofera o noua proba despre egal'a considerare ce are Franci'a de toti fiii sei, candu e cestiune de unu scopu comunu si nationalu. Langa numele personagelor cá: Presedintele Republicei, presedintii senatului si alu camerei, prefectulu Senei, prefectulu politiei, consiliulu de ministrii etc. am mai cititu acolo: unu lucratoriu din fiacare ramura de meseria, cari au contribuit la reinaltiarea monumentului municipalu, unu invalidu, unu mosinégu din spitaturi, unu policistu (sergent de ville), unu pompieru etc. Raru si sublimu esemplu alu fraternitatiei! Sér'a noulu „Hotel de Ville“ a fostu iluminatu cu unu efectu necomparabilu. Renumitulu „Place de la Grevé“ iluminatu de 10—20,000 lampióne si de cinci focuri bengalice, fu cá prin farmecu transformatu intr'o mare de focu. Din midiulocu acelei mari lucitórie se inaltá unu palatu feericu: „Hôtel de Ville.“*) Poporatiunea capitalei privá cu ánim'a palpitanda edificiuu splendidu. Istori'a edificiuului de Ville e in strinsa legatura cu istori'a Franciei; acolo a fostu reprezentata totudeauna libertatea fácia de absolutismu, spiritulu Franciei fácia de tirani'a umilitóre. Prin aceste serbarea de inaugurare s'a finitu, dara numai cá se dea locu unei alteia, care avea se intréca prin splendórea ei totu ce s'a mai pomenitu mai înainte. Nu e trebuinta se amintescu neastemperulu cu care asteptamu sosirea dilei de 14 Iuliu; asteptarea-mi fu satisfacta, ba chiaru multu intrecuta. Asiu fi fericitu se potu dá cea mai palida umbra in descrierea mea, acestoru minuni pamentesci. Déjá desu-demánétia, salve de tunuri, la diferite margini ale capitalei, anuntiau inceputulu serbatórei.

Tóte edificiiu incepu a se acoperi cu tricolori falaitórie si ghirlande fara numeru.

Spre marea bucuria a ánimiei mele zarii si tricolorulu romanescu in mai multe locuri. Mi se parú de odata, cá nu mai sunt atátu de strainu intre multimea care se agítá in jurulu meu in tóte partile. Omulu, intr'adeveru, nu scie ce se admire mai multu la parisiani: insufletirea lor, sau talentulu inventiosu cu privire la petreceri si veselii de tóte speciile, sau amendóue de odata.

Fete si tineri costumati in vestminte din cele mai bizare, facu parada in lungi siruri de trasuri inaintea multimei, care totudeauna e gat'a candu e vorb'a cá se admire ceva. Trei fecióre incantátore costumate cu símbóele Libertatiei, Fraternitatiei si alu Egalitatiei, au fostu de unu efectu reusitu. Ne-numeratele musici, cari percurgu stradele, durduirile de petarde, éra strigatele tumultuóse, câte odata iau dimensiuni adeveratu asurditórie. Parisulu intregu sémena cu unu furnicariu giganticu, unde toti sunt membrii ai uneia si aceleiasi familii. Ómeni, cari nu s'au vedutu in viéti'a lor, se facu amici buni la prim'a vedere, se imbraiosiédia, ridu si sunt fericitu impreuna. Stradele iluminate s'au prefacutu in salón de mancare. Lungi si infinite mese acoperiau stradele, unde mancau si beau sub cerulu lui Domnedieu, încátu ori-ce circulatiune deveni impossibila. Pe tóte piatiele si locurile mai vaste se arangiasera baluri in intiesulu strictu alu cuventului. Barbatii jocau cu barbati, muieri cu copii, mosínegi gárbovi cu soldati.

Din sute de mii de guri resuná canteculu revolucionariu, care facu se vibredie aerulu. Unu orcanu de „Marseillaise“ pe langa alu carei sunetu armat'a francesa invingatória a cutrieratu altadata Europ'a intréga.

(Va urmá.)

Verdictulu Juriului dela Leopole.

Dupa siese septemani de inquisitiune sau mai bine tortura publica, in fine sambata in 29 Iuliu dupa o lunga consultatiune secreta a juratilor, pe la 5¼ ore d. am. presedentele lor profesorulu polonu Rilsky publicá in audiulu tribunalului si alu multimei adunate verdictulu, alu carui coprisu telegraficu este: La intrebarea, daca din 11 acusati au comis vreunulu crim'a de inalta tradare (Majestätsverbrechen)? Verdictu unanimu: Nici-unulu.

*) Ospelulu cetatiei, palatulu capitalei, municipalitate, primaria, sau cum ii mai dicu in Transilvani'a, nu prea nimeritu: pretoriu si magistratu, adeca localulu din care se administra o comuna mare urbana.

Red.

Alta intrebare: Daca au comis crima de turburarea linistei publice? Aci voturile s'au impartitu Asupra consiliariului A. Dobrzansky 5 da, 7 nu. Preotulu Naumovicz 10 da, 2 nu. Olga Hrabar unanimu nu, Ploszczansky 9 da, 3 nu. Markov 7 da, 5 nu. Isidoru Trembiczi 6 da, 6 nu. Apollo Niczay unanimu nu. Preotulu Ogonovski unanimu nu. Satenii Joanu Spundar 10 da, 2 nu. Alexa Zalusky 11 da, 1 nu. Asia dara Naumovicz, Ploszczansky, Spundar si Zalusky aflati culpabili, toti ceilalti aquitati si liberati indata din prinsóre, cu care ocaziune rutenii din capitala ii condusera in triumfu pe la locuintiele lor, dupace damele din galeria aruncasera buchete de flori preste ei. Tribunalulu apoi condamná pe bietulu Naumovicz la 8 luni inchisóre, pe Ploszczansky la 5 luni, pe cei doi sateni la câte 3 luni. Toti au luat recursu in cassatiune.

Se nu uitamu cá juratii au fostu poloni si cá din érn'a trecuta, din cum au fostu arestati acusatii, poliicii cei intiesi cu ungurenii au lucratu din respoteri chiaru si in Vien'a, cá de s'ar potea, intregulu poporu rutenu se fia inferatu, spendiurandu pe unii, inchidiendu pe altii câte 5—10 ani. Acum diarele ungurene vomescu focu de mania asupra juratilor si a procurorului, cá de ce n'au lucratu cu mai multa energia si ceru cá se se faca arestari nóue pintre ruteni. In totu casulu acelu procesu deschise unu abisu (prepaste) de ura intre poloni si ruteni pe generatiuni inainte. Preste acésta in St. Petersburg a fostu urmaritu fórt de aprópe acelu procesu si s'a constatat, cá elu in realitate fusese intentatu gubernului Rusiei.

Diarele centraliste din Vien'a, tocma din contra se bucura de acestu resultatu alu procesului, cu adaosu, cá cei patru ruteni condamnati suferu numai din caus'a confessiunei gr. orientale si nicidecum cá turburatori de linistea publica.

Evenimentele din afara.

Amu disu in Nr. preced. cá confusiunea in conferenti'a dela Cpole devine totu mai critica. Astadi adaogemu, cá aceea este la culme, éta cum.

Turci'a indemnata de Bismark a declaratú cá va trimite armata la Egiptu cu scopu de a restabilí ordinea, inse cu conditiune, cá trupele Angliei se ésa din Egiptu, ceea ce inse angliei nu voru nici se audia; apoi dóue sabii intru o téca nu incapu.

In Franci'a ministeriulu standu gata se faca pe voi'a Angliei, adeca se ia parte la interventióne in Egiptu, cadiu in cestiunea creditului cerutu cu 450 ale camerei in contra la 75. Ministeriulu depuse indata dimissiunea in manile lui Grevy presedente alu republicei. Milonarii cari au interesse fórt mari in Egiptu, voru pune in miscare tóte poterile iadului cá se'si ajunga scopulu.

Tóte celelalte sciri politice mai nou'a isi contradicu infricosiatu, in cátu nu merita cá se'si ametiésca cineva capulu cu ele. Tóta lumea se teme din nou de resboiulu universalu, cele mai multe cabinete inse isi sfarma mintea se'lu evite chiaru si cu câte o invoire rusinósa. Angliei inse'i veni poff'a se se bata si se póte cá'si va ajunge acelu scopu.

In Hertiegovin'a éra si nu e lucru curatu. Insurgentii ridica capetele din nou.

In Bulgari'a neliniste mare; toti bulgarii voru Bulgaria unificata, éra nu dóne.

In Serbi'a radicalii alu caroru scopu este luarea Bosniei, tinura o adunare fórté numerósa de câteva mii spre a se consultá si a luá resolutiuni. Intr'aceea se dice cá regele Milan pléca la Vien'a.

Correspondentie particularie ale „Observatoriului“.

Din comun'a Beclénu (Bethlen) in comit. Solnocu-Doboca avemu doue correspondentie, care ambele descriu pe largu unu balu romanescu tinutu acolo in 16 Iuliu a. c.: cu conditiune, cá din venitul aceluia se fia ajutata scól'a romanésca confessionale din locu, care de 22 dara mai alesu de 15 ani incóce lupta cu multe si mari greutati, in cátu a fostu amerintiate si cu inchidere. Ne fiindu locu si nici necesitate a se publicá o veselia de acestea in mai bine de doue cóle scrise, scótemu din ambele correspondentie partile mai relevante. Vechiulu si bravulu docente dn. Simionu Moldovanu ajutat de ddni Petru Murasianu Sireganu si Joanu Grecu comerciante, cu permissiunea cuviosului dn. parochu si protopopu Georgie Tecariu cá directoru alu scólei, au luat mesuriu pentru unn balu. Ilustrulu domnu comite Carolu Bethlen a binevoitu a pune la dispositiunea societatiei romanesci incaperile din ospelulu seu localu.

Reflectandu la timpul verei, candu fórté raru se dau baluri, acea petrecere a fostu cercetata asia de bine, si inca fara distinctiune de nationalitati, in cátu

a intratu venitu brutto v. a. 111 cr. 83
spesele au fostu „ „ 40 „ 25

Asia venitul netto la fondulu scólei v. a. 71 cr. 58
Au intratu adeca unele colecte si anume dela Gherl'a prin dn. professoru Vas. Borgovanu 6 fl. 40 cr., prin dn. Const. Popu dela Roen'a alta colecta 5 fl. 60 cr., dela dn. Alexe Morariu, de locu din Beclénu, dela dn. respiciente de fantie in Pančov'a 2 fl.

A insirá list'a contribuentilor pana la câte 20 cr. v. a., in casuri de acestea este camu genantu. Credemu cá mai multu interessédia a scei, cá in Beclénu nu s'a intemplatú ceea ce se vede in unele locuri cá Sibiulu, Brasiovulu s. a. unde balurile romanesci mai nu sunt cercetate de cátra familii neromane, afara de a le domniloru oficeri superiori din garnisóne, si totu asia este o adeverata raritate se vedi familii romanesci mergendu la asia numite piqunice magiare sau sasesci, nu din ura, ci temperamentele decudu. In Beclénu societatea fu mestecata si dn. C. Bethlen ceru se'i produca si unu dantiu romanescu, ceea ce i s'a si facutu pe voia.

Dn. corespondente H...r folosindu-se de ocaziune mai serie urmatórie:

Nu pótemu trece cu vederea fapt'a démna de amintire si de imitatu a bravului economu Pantelimonu Moldovanu, veteranu din Beclénu, carele a cumperatu pentru s. biserica din locu in anii trecuti 2 prapore, 2 sfesnice, si s. potru auritu pentru conservarea s. Eucharistii, tóte in pretiu de 110 fl. a. In anulu acesta apoi cu ocaziunea, candu fu alesu de fétu la acésta biserică, mai dona in favorulu acesteia sum'a de un'a suta floreni v. a. si a promisú cá de va mai avea viétia, va mai contribui. Íse aduce deci pentru acésta fapta frumósa multiamita publica, dorindu totuodata, cá corulu romaniloru becleneni se se inmultiesca cátu de tare prin atari individi vrednici de lauda.

In véra acésta dara scól'a nóstra cascigá 71 fl. 58 cr éra biseric'a 100 fl.

Cu totulu altumentrea ar fi dátóre siesi poporatiunea din acelu comitatu se ingrijéscă, anume de scóele din Lapusiu si de cele din Beclénu. Bine se'si ia sam'a ce facu. Noi credemu cá suntemu de ajunsu informati despre celu mai de aprópe viitoriu ce se prepara romaniloru din dieces'a Oradei si din a Gherlei. Indata ce voru fi regulati rutenii din cele doue diecese rutene in Ungari'a; indata ce se va infintia diecesa magiara cu limb'a magiara bisericesca la Dorog, se voru luá cu totulu alte mesuri mai radicali decátu pana acum, pentru magiarisarea totala a numiteloru doue diecese romanesci. Sub conditiune de a se inaltia in Gherl'a resiedentia episcopésca si biserica catedrala de cátra statu, se voru propune si studiele teologice in limb'a magiara, scól'a pedagogica va fi curatu magiara; cartile bisericesci ínca se voru traduce tóte si se voru tipari in limb'a magiara, dupa care se va in pune preste totu usulu limbei magiare in tóte bisericile. Dupa aceea celu multu in treidieci de ani computati dela acea epoca nu se va mai denumi nici-unu preotu, care ar mai tinea la nationalitatea romanésca. Amu disu inadinsu denumí, pentru-cá de vreo alegere din partea poporului nu va mai fi vorba. Din processulu ruteniloru, din câteva cercularie ale episcopiloru ruteni, in fine din resistanti'a obstinata a unuia din archierei la exercitiulu óresicarui dreptu electoralu in biserica greco-catolica se póte prevedé fara nici-unu spiritu profeticu, care va fi sórtea scóleloru romanesci si chiaru a bisericiei, daca nu ne reculegemu cele din urma poteri cá se ne ajutamú noi pe noi insine. Se nu traficamu viitorulu filor, nepotiloru si stranepotiloru pentru câte unu blidu de linte, este unu pretiu de sange a da o natiune si limb'a ei pentru o catedrala si resiedentia. S'a traficatu odata tiér'a, inainte cu 15 ani, se nu mai traficamu si nationalitatea, si limb'a, si pe familiile preotiesci, apoi cu ele si ritulu. Se nu semene nimeni ventu, cá se nu secere orcanu.

Red.

— Adunarea generala a despartimentului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu din regiunea Abrudului se tinu estimpu la 16/4 Iuliu in renunit'a comuna istorica Albacu. Unu dn. corespondente din acelu tñutu descrie pe largu si in tóte amenuntele decursulu acelei adunari, precum angustimea spatiului in diarie mici si intre constelatiuni cá cele de acum, nu permite a se publicá. In essentia scrisórea ne spune, cá fiindu in acelea dile ploi mari si aprópe necontente, au absentatu multi membrii si óspeti dela adunare; totusi la ór'a destinata pentru deschiderea siedintiei sal'a scólei din Albacu a fostu ocupata preste totu de participanti, ceea ce se esplica si din impregiurarea, cá rever. dnu protopopu gr. or. Joanu Galu din Abrudu, pe langa anuntierea publicata de cátra directiune prin diarie, invitase inadinsu pe preotii din tractulu seu la acea adunare. Onor. dn. Alexandru Filipu avocatulu in Abrudu, cá directoru alu despartiem. si presedente alu adunarei, deschise siedinti'a prin câteva cuvente bine simtite, la care au respunsu felicitandu pe óspeti de buna venire on. dn. parochu Joanu Todea din Albacu si dn. Joanu Nicola.

Lucrarile acestei adunari se voru cunósce din protocolulu seu inaintatu la comitetulu din Sibiulu, care nu va lipsi a dispune se se comunice in fói'a Asociatiunei „Transilvani'a“; éra pana atunci aflamu din corespondenti'a nóstra, cá in mani'a toturor nevoiloru si impilariloru câte ajungu pe acea poporatiune brava, cá si pe tóta tiér'a, s'au mai adunatu si astadata preste 150 fl. v. austr. pentru sermanulu fondu alu Asociatiunei, si câteva florini la sum'a destinata pentru monumentulu lui Andreiu Muresianu. Comitétulu despartimentului se intregi din nou, din cauza cá d. avocatulu Al. Filipu care ocupase cu demnitate 6 ani onorific'a functiune de directoru si zelosulu d. Alexandru Danciu, care de mai

multi ani fusese cassariu alu despartiem, fiindu foarte ingreunati cu alte afaceri numeroase, s'au retrasu fara a'i potè induplecà se binevoiesca a continuà cu acea activitate. Erà greu de alesu mai virtosu directoru. Dn. protopopu J. Galu nicidecum nu voià se primésca, ci recomandà pe unu altu dnu avocat, care inse nu se aflà de fația. In fine adunarea cadit totu asupra dnuului protopopu, care nu avu in catràu, primi si bine faci. Dn. Al. Filipu remase in comitetu. In fine comitetulu se întregi cum se cade.

De aci înainte corespondentele continua:

Înainte de constituirea comitetului se cetira două disertațiuni: 1. „Detunată și Uriași”, compusa si cetita de Joana Popu Reteganulu, invetiatoriu in unulu din satele muntilor nostri, si 2. „Despre cultura”, dissertatiune cetita de dlu preotu Butnariu din Bistr'a. Cea de antaiu de cuprinsu mitologicu, scôsa din mitologi'a poporului romanu, fu ascultata cu placere din partea publicului si se decise a se tramite fôiei Asociatiunei nôstre „Transilvani'a” spre publicare, dupace autorulu se invol la aceea. Aci trebue se amintescu ceva: dauna cã dnuul Joana Popu Reteganulu nu posiede unu tonu mai forte si nu e exercitat de ajunsu in art'a oratorica. Dissertatiunea cetita de dn. Butnariu fu ascultata cu multu interesu, dsa e unu bunu oratoru, isi studià foarte bine tem'a si se exercitã in predarea ei. Se decise se se publice si acêsta in Transilvani'a.

Dupa terminarea tuturor afacerilor, ne puseram la prandiu comunu, datu din partea dniloru albaceni in onôrea ospetiloru. Preste 70 de persône asistaram la acelu prandiu. Aci se putera vedea între altii: dn. Corchesiu betranulu, tribunulu din 1848, amicul regelui muntilor Jancu si camaradulu acestuia in bine si reu in totu decursulu revolutiunei din 1848/9; aci fu si dn. pretoru Zudor, posessorulu Râcz, notariulu din Buciumu Victoru Baritiu si alti domni onesti. Dauna numai, cã dn. Andreica din Campeni, bravulu romanu, ne parasi indatu dupa siedintia.

Sacrificiulu celu pusera dômnele albacene pentru a ne prevedea cu cele gastronomice, merita tóta laud'a si recunoscintia. Nu pregetara spese, nu ostenela, totulu sacrificara stimatela dômne in favorulu ospetiloru adunati, si dreptu vorbindu, nu esi nimeni fara de a eschiamã: brave si neobosite dômnele din Albacu, bravi ômeni domnii matadori ai acestei comune! Multiamita si recunoscintia!

Nici aici n'au lipsitu toastele. Celu de antaiu fu ridicatu pentru Maiest. Sa imperatulu si regele nostru Franciscu Josifu I., dupa care au urmatu altele. Dupa prandiu a urmatu dantiulu, care tinu pâna in diori, pe candu afara ploase neincetatu pâna dupa mediulu noptiei. In decursulu prandiului perorara copiii scolari ai dlui comerciante din Campeni, Gerasimu, poesiile: „Vedi asia erau romanii” si „Movil'a lui Burcelu” atatu de frumosu, încatu au fostu aplaudati.

Demânati'a ne departaramu, ducendu suvenirile cele mai placute din Albacu si constatam, cã domnii: Joana Todea parochu in Albacu, Petru Nicola si Joana Nicola preoti in Albacu-Arad'a, Dumitru Todea primariu in Albacu, Joana Todea notariu in Albacu, Joanu Teocu v-notariu in Albacu, Joanu Morariu primariu in Scarisior'a, Joanu Danu silvicultoru in Albacu, precum si stimatela lor dômne si alti fruntasi sunt persône pe cãtu de afabile, amicabile, cuprindietorie de ôpeti, pe atata si de culte si insuflitate de nefagiaritulu spiritu nationalu; se dea Domnedieu cã toti romanii se fia cã fruntasii comunei Albacu!

Terra Abrudu, lun'a lui Cuptoriu 1882.

Unu ôspe.

Sciri diverse.

— † (Necrologu.) Temisior'a, in 28/7 1882. In 23 Iuliu a. c. Pe candu Segedinulu erã in vestmentu serbatorescu cu flamure, ghirlande si porti de triumfu, intru onôrea literatiloru si artistiloru voiageri, curii sosisera in diu'a aceea dela Temisior'a in Segedinu, unu conductu funebrele conducea la cimetieru in cosciugulu de metalu, trasu de 4 cai, coperitu cu cunune de flori, pre tener'a soția a domnului Andreiu Russu oficialu telegrafistu, Leon'a Russu nascuta Fogarasi, fii'a onoratului domnu Danila Fogarasi jude regescu in Fagarasiu, carea a repausatu in 21 Iuliu in urmarea nascerei grele, in etate de 23 ani dupa castoria fericita abia de 3 ani, lasandu in doliu adencu pre amatulu sociu, pre doi fii Leone si Virgiliu, cestu din urma abia de câteva zile, si pe iubiti sei parinti.

Au fostu petrundietoriu a privi, cum petrecu carulu funebrele, cu ânima infranta de condolentia demnulu ei barbatu, si iubitori'a ei mama, carea din departare venise spre acestu scopu, era dorerea lor se reflectã pre feciele tuturor adunatiloru. Cere-monia s'a celebratu dupu ritulu gr-cat. si ne fiindu parochu locale, a recuiratu bunii romanii, preotu de ritulu lor, din departare.

Fia tierin'a repausatei usiora, era pre cei remasi in doliu, Dumnedieu mangaiariloru se-i ajute a suportã lovitur'a mortiei neindurate.

— (Concursu.) Pentru 8 (optu) tineri, cari dorescu a fi aplicati la maiestria din partea reuniunei sodaliloru romani din Clusiu, pe bas'a §-lui 6 din regulamentulu reuniunei, subscris'a comisiune prin acêsta escrie concursu.

Dela concurenti, cari potu fi ori din care parte a Transilvaniei, cu preferintia inse din partea sudica si vestica, se recere:

1. Carte de botezu, cã au etatea de 14 ani, si cã sunt de origine romani.

2. Atestatu cã au cunoscintiele, ce se predau in scôlele primarie, si pre langa limb'a materna possu de elementele unei limbe straine (germana seu magiara.)

3. Se produca obligatiune dela parinti seu tutori, cã-i voru lasã in totu timpulu statoritu, la maiestru unde i-a asediatu comisiunea, si cã in casu de lipsa ii voru provede cu inbracaminte, era la casu candu ii voru luã dela maiestru, voru reintorce reuniunei tôte speșele.

4. Elevii se voru asiediã la maiestria la dorinti'a lor, ori in care cetate a Transilvaniei, mai cu preferintia inse in Clusiu, pentru a potea fi supraveghiatu din partea comisiunei, conformu regulamentulu.

5. Concurentii au de a produce atestatu legale despre paupertatea parintiloru lor.

6. Acei concurenti, cari din caus'a departarei nu se potu presentã inaintea comisiunei subscris, au de a produce atestatu medicale despre desvoltarea corporala si integritatea organeloru.

Intre mai multi concurenti se voru preferi, conformu §-lui 20 din regulamentu:

a) Pruncii dela sate, despre cari se pôte presupune, cã in urm'a nexului lor familiaru eventualemente se voru asedia, cã maiestri in comun'a lor natale, seu in alta comuna rurala.

b) Intre conditiuni egali, voru fi preferiti orfanii de ambii parinti, apoi cei de tata.

c) Intre diversele maiestrii la cari au se fia aplicati, se voru preferi aceia, cari dorescu a fi aplicati la rotaria, fauraria, butnaria, mesaria, carpentaria seu lemnaria, jococaria, cis-maria grôsa, pelariaria, curelaria si funeria.

Suplicele instruite conformu acestui concursu, sunt de a se subterne la presedintele acestei comisiuni in Clusiu pâna in 10 Septembrie st. n. a. c., candu cei ce se voru presentã in persôna, se voru si esaminã prin comisiune conformu regulamentulu, si dupa aceea se voru asedia pre la maiestri, pre cari ii platesce comisiunea conformu contractulu ce se va incheiã cu respectivii maiestri.

Comisiunea rennuiunei sodaliloru romani din Clusiu incredentiata cu asiedierea invetiaceiloru romani la maiestria.

Clusiu, in 12 Iuliu 1882.

Basiliu S. Podôba, Dr. Aureliu Isacu,
pres. comis. notariu.

Planu de caletoria pe calile ferate care trecu prin Transilvani'a, regulatu dela 15 Maiu 1882 încôce.

I. Trenuri amblatorie

Dela Budapest'a la Brasiovu mergu câte trei trenuri pe di si anume:

1. trenu de persône plêca dem. la 8 ôre si ajunge a dôi'a di dem. la 9 ôre 20 min. in Brasiovu.

2. trenu mixtu plêca sér'a la 6 ôre 46 min. si ajunge a dôi'a di totu sér'a la 6 ôre 48 m.

3. trenu acceleratu plêca sér'a la 9.45 si ajunge in alta di la 3.15 min. in Brasiovu. Acesta si plêca la 3 ôre 25 m. la Predealu si ajunge sér'a la 10 ôre 25 m. in Bucuresci. Asia dela Bpest'a la Bucuresci circa 25 ôre.

Dela Brasiovu la Budapest'a mergu totu câte trei trenuri:

1. Trenulu acceleratu ce plêca dela Bucuresci dem.: la 7 ôre 15 m. ajunsu la Brasiovu, continua de acolo la 2 ôre 16 m. si ajunge la Bpest'a in alta di pe la 7 ôre 30 m. dem.

2. Trenulu de persône plêca sér'a la 6 ôre 15 min. dela Brasiovu si ajunge in alta di sér'a la 7 ôre 22 min. in Bpest'a.

3. Trenu mixtu (marfa si persône, trenu incetu) plêca dela Brasiovu sér'a la 7 ôre 25 min. si ajunge la Bpest'a a trei'a di dem.: la 7 ôre 55 m.

Linii laterali sau aripi:

Cucerdea-M. Osiorheiu ambla două trenuri de persône, 1 mixtu. Plecare dela Cucerdea dem. la 3 ôre 45 m.; totu dem. la 9 ôre 12 min. si d. am. la 4 ôre 33 min.

Dela M. Osiorheiu dem la 8 ôre 18 m., dupa am. la 4 ôre 38 m., sér'a la 8.39 m.

Teiusiu-Alba-Jul'a încôce si incolu, pe fiacare di 1 trenu de persône si 1 mixtu; dela Teiusiu pe la 2 ôre 39 min. nôptea si la 8 ôre 20 min. sér'a; dela Alb'a la Teiusiu nôptea la 12 ôre 6 min. si sér'a la 6 ôre. Pe calea ferata laterala Copsi'a-Sibiiu comunica pe fiacare di câte 2 trenuri de persône si 1 mixtu. Dela Copsi'a la Sibiiu pe la 3 ôre 19 m. dem.; la 11 ôre 10 m. diu'a; la 6 ôre 41 m. sér'a. Dela Sibiiu la Copsi'a la 7 ôre 36 m. dem.; la 3 ôre 58 m. d. am. care convine in Copsi'a cu trenulu acceleratu ce vine dela Bucuresci la Budapest'a; apoi nôptea la 10 ôre, care convine dupa mediulu noptiei cu trenulu de persône ce merge la Brasiovu.

II. Totu dela 15 Maiu încôce se dau pentru clasea II si III bilete generali de dusu si intorsu (tour et retour) cu pretiuri foarte scadiute si cu valôre pe câte 10 zile dusu si intorsu, inse numai dela statiunile Huedinu (B. Hunyad din colo de Clusiu), Alba-Jul'a, Clusiu, Sibiiu, M. Osiorheiu, Mediasiu, Aiudu, Segisior'a Brasiovu. Pentru orientarea publiculu alaturam si o tabella sau tarifa de pretiuri scadiute pentru toti

caletorii cãti sciu cã a diecea di se potu érasu întorce la statiunea de unde au plecatu. Asia platimu pentru dusu si intorsu:

Dela Sibiiu la:

	Clasea II	Clasea III
Budapest'a . . .	34 fl. 40 cri	24 fl. 60 cri
Oradea-mare . . .	21 fl. 60 cri	15 fl. 40 cri
M. Osiorheiu . . .	9 fl. 90 cri	7 fl. 10 cri
Brasiovu . . .	11 fl. 70 cri	8 fl. 40 cri
Clusiu . . .	13 fl. — cri	9 fl. 40 cri
Segisior'a . . .	5 fl. — cri	3 fl. 60 cri

Dela Brasiovu la:

	Clasea II	Clasea III
Budapest'a . . .	42 fl. — cri	30 fl. — cri
Oradea-mare . . .	27 fl. 80 cri	20 fl. — cri
Sibiiu . . .	11 fl. 70 cri	8 fl. 40 cri
Clusiu . . .	20 fl. 40 cri	14 fl. 60 cri
M. Osiorheiu . . .	16 fl. 90 cri	12 fl. 10 cri
Segisior'a . . .	9 fl. 20 cri	6 fl. 60 cri

Dela Mediasiu la:

	Clasea II	Clasea III
Budapest'a . . .	32 fl. 20 cri	23 fl. — cri
Elisabetopole . . .	1 fl. 30 cri	— fl. 90 cri
Oradea-mare . . .	19 fl. 60 cri	14 fl. — cri
Clusiu . . .	11 fl. 40 cri	8 fl. 20 cri
M. Osiorheiu . . .	8 fl. 10 cri	5 fl. 80 cri
Segisior'a . . .	2 fl. 80 cri	2 fl. — cri

Dela Segisior'a la:

	Clasea II	Clasea III
Budapest'a . . .	34 fl. 60 cri	24 fl. 80 cri
Oradea-mare . . .	22 fl. — cri	15 fl. 60 cri
Sibiiu . . .	5 fl. — cri	3 fl. 60 cri
Clusiu . . .	13 fl. 40 cri	9 fl. 60 cri
Brasiovu . . .	9 fl. 20 cri	6 fl. 60 cri
M. Osiorheiu . . .	10 fl. 20 cri	7 fl. 30 cri
Mediasiu . . .	2 fl. 80 cri	2 fl. — cri

Dara acestea bilete de ducere si întorcere nu au valôre pentru trenuri accelerate, ci numai pentru cele de persône si mixte.

Gênta (coferu, pachetu) in greutate de câte 25 Kilogr. de 1 persôna, e scutita de tax'a transportulu.

Pentru câte 2 prunci mai mici de 10 ani se platesce numai unu biletu din respectiv'a classe. Unu baiatu pôte caletori in classea II cu biletu de cl. III. Candu baiatulu mai micu de 10 ani merge cu unu omu mare, pôte caletori pe cl. III cu 1/2 biletu de cl. II.

Cele 10 zile se numara din diu'a in care s'a timbratu biletulu pâna a 10-a la mediulu noptiei (la 12 ôre).

Pentru sibiieni se mai observa, cã de aici la Salinele Sibiiului potu merge in domineci si serbatori pe cl. II cu 80 cri, pe cl. III cu 50 cri tour et retour. Plêca dem. si se intorc sér'a pe la 9 ôre.

Biletele de dusu si intorsu, care se dau la ape minerali, sunt bune si pentru trenuri accelerate; asia dela Sibiiu pentru Valcele (Elôpatak) pâna la statiunea Feldior'a (Földvár, Marienburg) cl. II 11 fl. 10 cri, cl. III 7 fl. 90 cri; totu dela Sibiiu la Basn'a (statiunea Mediasiu) cl. II 3 fl. 10 cri, cl. III 2 fl. 20 cri. Dela Brasiovu la Borszék (statiunea M. Osiorheiu) tour et retour cl. II 17 fl. 70 cri, cl. III 12 fl. 60 cri.

Voci din publicu.

Silitu a me stramutã la Brasiovu, prin urmare a parasi Sibiiulu, unde m'amu aflatu atatu de bine in cursu de 12 ani, unde amu fostu intimpinatu cu o bunavoiintia si simpatia, pentru mine prea magulitôre si totdeauna neuitata, dicu prin acêsta remasu bunu tuturoru prea stimatiloru p. t. cunoscuti si prea iubitoru amici si-i rogu se-mi pastredie si pe viitoru aceeasi bunavoiintia, simpatia si amicitia.

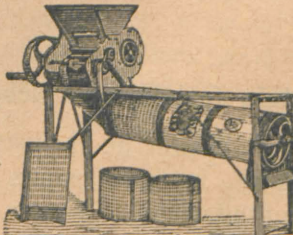
Petra Petrescu.

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

22 Iuliu st. n. 1882.

Actiuni:

Banca Nationala (500 l.)	„ 1440.—
Societatea „Daci'a-Romania” (250 l.)	„ 350.—
Banca Romaniei (500 l.)	„ —.—
Soc. cred. mob. rom. (500 l.)	„ —.—
Soc. rom. de construct. si lucrari publice (l. 500)	„ —.—

Pentru	sortatu grauntie	cele mai acomodate
Originalu	Mayer	Treiaratorie
25.000 masine in activitate		Se se cêra marc'a fabricei
30 MEDAILLEN		30 MEDAILLEN
J. Grossmann		
Waitzner- strasse 76	Budapest'a	Waitzner- strasse 76
(99) 1-8		

Editoru si redactoru responsabile: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Krafft.**